

УДК: 342.721:34(497.11)(4-672EU)

Bibliid 1451-3188, 22 (2023)

Год XXII, бр. 84, стр. 41-77

Изворни научни рад

Рад примљен 26. 10. 2023. године

Рад одобрен 10. 11. 2023. године

DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_ez.2023.22.84.3

ПРЕКОГРАНИЧНИ ПРЕНОС ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ У ДОМАЋЕМ ПРАВУ И ПРАВУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Остоја КАЛАБА*

Анстракт: Усвајањем новог Закона о заштити података о личности 2018. године и његовим ступањем на снагу унете су многе новине у правни систем Републике Србије, по угледу на Општу уредбу о заштити података о личности ЕУ (ГДПР) која регулише општи режим обраде података, и тзв. Полицијску директиву (ЛЕД) којом се регулишу питања обраде података о личности коју врше надлежни органи у сврхе спречавања, истраге и откривања кривичних дела, гоњења учинилаца кривичних дела или извршења кривичних санкција, укључујући спречавање и заштиту од претњи јавној и националној безбедности (посебан режим обраде података), у погледу разраде већег броја питања која су се тичала прикупљања, држања, коришћења, преноса и других радњи обраде података о личности, уз мањи или већи степен његовог прилагођавања карактеристикама домаћег правног система. Имајући у виду сложеност тематике заштите података о личности, фокус овог рада биће на анализи одредаба важећег правног оквира из области заштите података о личности, које се односе на прекогранични пренос података о личности у праву ЕУ и праву Републике Србије, са акцентом на општи режим обраде података, уз осврт на правне могућности спровођења ове радње обраде и њихову међусобну усклађеност. Циљ анализе јесте утврђивање у којој мери је пренос података о личности на адекватан начин регулисан у праву

*Докторанд, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, саветник у Служби Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Нови Сад.
E-mail: kalaba.ostoja@gmail.com

Републике Србије, који су његови потенцијални недостаци, где би се могла пронаћи одређена решења, те у ком степену је овај сегмент обраде података о личности усклађен са правом Европске уније користећи позитивноправни и упоредноправни метод.

Кључне речи: Пренос података о личности, ГДПР, Закон о заштити података о личности, прекогранични пренос

1) УВОД

Заштита података о личности, као један специфичан дериват ширег права на приватност, постаје све већи императив у савременим друштвеним односима које карактерише интензиван и неретко тешко контролисан развој и ширење различитих облика савремених технологија које у све већој мери, као своје главно погонско гориво, користе различите врсте података о личности.¹ Велику улогу у томе има и повећан број различитих софтверских решења и програма који се користе у различите сврхе, од олакшања претраживања интернет садржаја, развоја што прецизнијег и циљаног оглашавања, до употребе различитих метода надзора корисника интернета од стране државних а понекад и субјеката из сфере привреде. На тај начин подаци су постали једна од главних валута модерног света те као и у другим друштвеним сферама, под све већим утицајем широког процеса глобализације, настала је потреба за њиховом разменом и преносом између различитих субјеката, како у оквирима националних граница тако и ван њих.² Имајући у виду значај успостављања адекватног система заштите и равнотеже између интереса појединца за заштитом његове приватности и потенцијалног интереса државе, привредних субјеката и других корисника различитих података о личности, уочава се потреба за постојањем адекватног правног оквира који ће омогућити успостављање ефикасних правних норми, стандарда и средстава за заштиту појединаца од злоупотребе приликом коришћења и преноса њихових података. Значајан утицај у овој области имало је усвајање Опште Уредбе о заштити физичких лица у односу на обраду

¹ О сличностима и разликама европског континенталног и америчког англосаксонског схватања приватности и разлике између појмова личних и приватних података видети: Uta Kohl, "The right to be forgotten in data protection law and two western cultures of privacy", *International & Comparative Law Quarterly*, Volume 72, Issue 3, July 2023, pp. 737–769. Internet: <https://doi.org/10.1017/S0020589323000258>, 30.9.2023; Mistale Taylor, *Transatlantic Jurisdictional Conflicts in Data Protection Law – Fundamental rights, privacy and extraterritoriality*, Cambridge University Press, Cambridge, 2023, pp. 18–32.

² О одређеним економским аспектима значаја прекограничних преноса података о личности: W. Gregory Voss, "Cross-Border Data Flows, the GDPR, and Data Governance", *Washington International Law Journal*, Volume 29, Number 3, June 2020, pp. 487–493.

података о личности и слободном кретању таквих података 2016/679, познатије по скраћеном називу ГДПР, од стране Европске уније која је утицала на постављање нових стандарда у области заштите података о личности, а њене одредбе је у већој мери преузела и Република Србија у оквиру националног прописа којим се регулише заштита података о личности.³ У оквиру овог рада биће извршена анализа одредби ГДПР и Закона о заштити података о личности Републике Србије који регулишу прекогранични пренос података о личности, уз посебан осврт на одређене недостатке домаћег правног оквира и његову непотпуну усклађеност са прописима ЕУ. Према важећем Закону о заштити података о личности, у чл. 4, између осталог, наводи се да је „податак о личности“ сваки податак који се односи на физичко лице чији је идентитет одређен или одредив, непосредно или посредно, посебно на основу ознаке идентитета, као што је име и идентификациони број, података о локацији, идентификатора у електронским комуникационим мрежама или једног, односно више обележја његовог физичког, физиолошког, генетског, менталног, економског, културног и друштвеног идентитета уз навођење да је „лице на које се подаци односе“ физичко лице чији се подаци о личности обрађују.⁴ Даље се одређује да је „обрада података о личности“ свака радња или скуп радњи које се врше аутоматизовано или неаутоматизовано са подацима о личности или њиховим скуповима, као што су прикупљање, бележење, разврставање, груписање, односно структурисање, похрањивање, уподобљавање или мењање, откривање, увид, употреба, откривање преносом, односно достављањем, умножавање, ширење или на други начин чињење доступним, упоређивање, ограничавање, брисање или уништавање (у даљем тексту: обрада). Наведене дефиниције су у великој мери подударне са онима из чл. 4. ГДПР и може се закључити да пренос података о личности представља једну од могућих облика обраде података о личности. Једна од одредби ГДПР, која би потенцијално могла направити у контексту овог рада забуну, јесте чл. 4. тач. 23. ГДПР чији текст није уврштен у домаћи закон о заштити података о личности, и то може се претпоставити из разлога што се односи на прекограничну обраду података које врше субјекти у оквиру ЕУ, и која дефинише прекограничну обраду као: (а) обрада података о личности која се врши у Унији у оквиру активности пословног седишта у више од једне државе чланице руковооца или обрађивача, а руковалац или обрађивач има пословно седиште у више

³ “Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)”, OJ L 119/1, 4.5.2016.

⁴ Закон о заштити података о личности, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 87/2018.

од једне државе чланице; или (б) обрада података о личности која се врши у Унији у оквиру активности јединог пословног седишта руковооца или обрађивача, али која битно утиче или ће вероватно значајно утицати на лица на која се подаци односе у више од једне државе чланице.⁵ Из цитираног се може закључити да се односи на обраду унутар граница ЕУ, а део предмета анализе овог рада јесте пре свега пренос података о личности ван ЕУ и за које се примењују правила из поглавља V ГДПР, а о којима ће бити више речи касније. Важно је напоменути и то да свако ко врши било коју радњу обраде података о личности, па и пренос података, мора бити у могућности да у сваком тренутку „предочи примену“ општих начела обраде у складу са принципом одговорности за поступање. Према поменутом закону (чл. 5) и ГДПР (чл. 5) као главна начела, поред претходно поменутог, појављују се: 1) Начело законитости, поштења и транспарентности обраде подразумева да се подаци о личности морају обрађивати законито, поштено и транспарентно у односу на лице на које се подаци односе; 2) Начело ограничења у односу на сврху обраде, које налаже да се лични подаци прикупљају у сврхе конкретно одређене, изричите, оправдане и законите, и даље се не могу обрађивати на начин који није у складу с тим сврхама; 3) Начело минимизације података, односно коришћења минималног-најмањег могућег обима података где се захтева да подаци о личности који се обрађују буду примерени, битни и ограничени на оно што је неопходно у односу на сврху обраде; 4) Начело тачности података у коме се истиче да подаци о личности морају бити тачни и, ако је то неопходно, ажурирани уз напомену да се, узимајући у обзир сврху обраде, морају предузети све разумне мере којима се обезбеђује да се нетачни подаци о личности без одлагања избришу или исправе; 5) Начело ограничења чувања података који истиче потребу да ће се подаци о личности чувати у облику који омогућава идентификацију лица само у року који је неопходан за остваривање сврхе обраде; 6) Начело интегритета и поверљивости података установљава обавезу да ће се

⁵ Имајући у виду да није доступан званичан превод ГДПР на српски језик, а да незваничан превод који је доступан на интернет страници Повереника користи у чл. 3. и чл. 4. тач. 23. помало збуњујуће термине „активности оснивања седишта“ и термин „седиште“, а да се рециталом 22. ГДПР предвиђа да пословно седиште подразумева делотворно и стварно обављање делатности путем стабилних аранжмана, уз напомену да правни облик таквих аранжмана, било кроз подружницу или зависно друштво са статусом правног лица, није одлучујући фактор у том погледу, може се закључити да поменути термини нису на адекватан начин унет ни у незваничан српски превод ГДПР, нити у ЗЗПЛ. Да би се избегле недоумице и нејасноће у контексту тумачења чл. 4. тач. 23, али и чл. 3. ГДПР користиће се прилагођавање текста уз помоћ циљног тумачења изворне енглеске језичке верзије ГДПР и хрватског превода ГДПР, док су конкретне недоследности у погледу ових одступања, када је реч о њиховом уношењу у правни систем Републике Србије, детаљније образложене у оквиру поднаслови 3 – Пренос података о личности у праву Републике Србије.

подаци о личности обрађивати на начин који обезбеђује одговарајућу заштиту података о личности, укључујући заштиту од неовлашћене или незаконите обраде, као и од случајног губитка, уништења или оштећења применом одговарајућих техничких, организационих и кадровских мера.⁶ Потребно је осврнути се и на то да се предвиђа одређена могућност ограниченог одступања од принципа ограничења у односу на сврху обраде података и ограничења чувања података, где и прописи ЕУ, али и домаћи законодавац, истичу да ако се даља обрада врши у сврхе архивирања у јавном интересу, у сврхе научног или историјског истраживања, као и у статистичке сврхе, сматра се да се подаци о личности не обрађују на начин који није у складу са првобитном сврхом, односно да подаци о личности могу да се чувају у дужем периоду ако ће се обрађивати искључиво у сврхе архивирања у јавном интересу, у сврхе научног или историјског истраживања или у статистичке сврхе, под условом да се обрада врши у складу са поменутиим прописима, с тим што ГДПР у чл. 89. предвиђа обавезу примене одговарајућих заштитних мера прописаних овом уредбом ради заштите права и слобода лица на која се подаци односе, као и да се тим заштитним мерама обезбеђује примена техничких и организационих мера, посебно оних којима се гарантује примена начела коришћења најмањег могућег обима података. Те мере могу укључивати псеудонимизацију, ако те сврхе могу да се остваре на тај начин. Ако те сврхе могу да се постигну даљом обрадом која не омогућава или више не омогућава идентификацију лица на која се подаци односе, те сврхе се остварују на тај начин.

2) ПРЕНОС ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ У ПРАВУ ЕУ

Значај међусобне условљености заштите података о личности и развоја и употребе савремених технологија показује и рецитал 6. Преамбуле ГДПР у којој се наводи да, „због брзог технолошког развоја и глобализације појавили су се нови изазови у заштити података о личности. Обим прикупљања и размене података о личности значајно се повећао. Технологија омогућава како приватним друштвима тако и органима власти да користе податке о личности у до сада незабележеном обиму за потребе обављања својих послова. Физичка лица своје личне информације све више чине јавно и глобално доступнима. Технологија је преобразила и привреду и друштвени живот и требало би додатно да олакша слободан проток података о личности у Унији и пренос трећим земљама и међународним организацијама, уз обезбеђивање високог нивоа заштите

⁶ Више о начелима: Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR), A Commentary*, Oxford University Press, New York, 2020, pp. 309–320.

података о личности“. Такође, у рециталу 101. наводи се и то да „токови података о личности у земље изван Уније и међународне организације, као и из њих, неопходни су за ширење међународне трговине и међународне сарадње. Повећање таквих токова довело је до нових изазова и забринутости у вези са заштитом података о личности. Међутим, када се подаци о личности преносе из Уније руковооцима података, обрађивачима или другим корисницима у трећим земљама или међународним организацијама, не сме да буде умањен ниво заштите физичких лица обезбеђен овом уредбом у Унији, укључујући и случајеве даљих преноса података о личности из треће земље или међународне организације руковооцима, обрађивачима у истој или у некој трећој земљи или међународној организацији. У сваком случају, преноси података у треће земље и међународне организације могу да се врше искључиво уз пуно поштовање ове Уредбе. Пренос података може да се обавља искључиво ако, у складу са другим одредбама ове Уредбе, руковалац или обрађивач испуњавају услове прописане одредбама ове Уредбе у вези са преносом података о личности трећим земљама или међународним организацијама“. Поред претходног у рециталу 102. истиче се да ГДПР не доводи у питање међународне споразуме закључене између Уније и трећих земаља којима се уређује пренос података о личности, укључујући и одговарајуће мере заштите за лица на које се подаци односе, те да државе чланице могу да закључују међународне споразуме који обухватају пренос података о личности у треће земље или међународне организације ако такви споразуми не утичу на ову Уредбу, или било које друге одредбе права Уније, иако укључују одговарајући ниво заштите основних права лица на које се подаци односе. Из наведеног се може закључити да поменуто право није апсолутно и да се мора узети у обзир његов утицај и улога коју има у савременом друштву које се карактерише све већим захтевима за разменом података о личности, док се, с друге стране, тежи успостављању начела сразмерности између заштите података о личности и других интереса. Потребно је указати и на то да ГДПР у свом тексту не даје јасну дефиницију шта подразумева прекогранични пренос података у треће земље и међународне организације. Како би, пре свега из практичних разлога, разјаснио у којим ситуацијама се одредбе из поглавља V ГДПР примењују, Европски одбор за заштиту података је у својим смерницама утврдио потребу постојања кумулативног испуњења следећа три услова како би се конкретна радња обраде могла квалификовати као прекогранични пренос података у смислу поглавља V ГДПР:⁷

⁷ Смернице за примену чл. 3. ГДПР и одредби поглавља V ГДПР о прекограничном преносу података, Верзија 2.0, од 14.2.2023. године. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_guidelines_05-2021_interplay_between_the_application_of_art3-chapter_v_of_the_gdpr_v2_en_0.pdf, 23.7.2023.

1. Руковалац или обрађивач (извозник) подлеже примени ГДПР за дату обраду. Утврђивање да ли одређени руковалац или обрађивач подлеже примени ГДПР врши се пре свега применом критеријума који проистичу из чл. 3. ГДПР који уређује територијално важење према коме се овај пропис примењује: (а) на обраду података о личности у оквиру активности руковоаца или обрађивача са пословним седиштем у Унији, независно од тога да ли се обрада врши у Унији или не; (б) на обраду података о личности лица на које се подаци односе у Унији коју врши руковалац или обрађивач без пословног седишта у Унији, ако су активности обраде повезане са нуђењем робе или услуга таквим лицима на које се подаци односе у Унији, независно од тога да ли лице на које се подаци односе треба да изврши плаћање; или праћењем њиховог понашања, под условом да се њихово понашање одвија унутар Уније; (в) на обраду података о личности коју врши руковалац који нема пословно седиште у Унији, већ у месту где се право државе чланице примењује на основу међународног јавног права.⁸ Када је један од услова наведених под (а) или (б) испуњен, релевантне одредбе ГДПР-а ће се примењивати на конкретну обраду података о личности од стране дотичног руковоаца или обрађивача. Поред тога, чл. 3. ст. 3. ГДПР, овде наведен под (в), потврђује примену ГДПР-а на обраду где се примењује право државе чланице на основу међународног јавног права. Такође се наводи да се ГДПР, укључујући Поглавље V, примењује на обраду личних података коју спроводе амбасаде и конзулати држава чланица ЕУ који се налазе ван ЕУ, јер таква обрада спада у делокруг ГДПР-а на основу чл. 3. ст. 3. ГДПР, уз напомену да примена ГДПР-а не доводи у питање одредбе међународног права, попут оних које регулишу привилегије и имунитете дипломатских мисија и конзуларних представништава држава које нису чланице ЕУ, као и међународних организација (без обзира на то где се налазе).⁹
2. Извозник открива преносом или на други начин чини податке о личности, који су предмет ове обраде, доступним другом руковоацу, заједничком руковоацу или обрађивачу (увознику). У погледу утврђивања својства сваког од конкретних учесника у спровођењу ове радње обраде, односно да ли је реч о руковоацу, заједничком руковоацу или обрађивачу, указује се да су то истовремено „функционални концепти“ у томе што имају за циљ расподелу одговорности према

⁸ Ради разјашњења појмова из чл. 3. ГДПР погледати фусноту 4.

⁹ Више о критеријумима за одређивање територијалне примене ГДПР погледати у Смерницама 3/2018 о територијалном подручју примене ГДПР (члан 3), Верзија 2.1, од 12.11.2019. године. Интернет: https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_3_2018_territorial_scope_after_public_consultation_en_1.pdf, 23.7.2023.

стварним улогама страна у конкретној радњи обраде и „аутономни концепти“ у смислу да их треба тумачити у складу са правом ЕУ о заштити података, уз напомену да је неопходна анализа од случаја до случаја обраде која је у питању и утврђивање конкретних улога укључених актера.¹⁰ У погледу одређивања појма „учинити доступним“ наводе се примери на који се то начин може учинити (креирањем налога, давањем права приступа постојећем налогу, „потврђивањем“/ „прихватањем“ ефективног захтева за даљински приступ, уградњом хард диска или уношењем лозинке у датотеку, програм и сл.), уз истицање да треба имати на уму да се даљински приступ из треће земље (чак иако се одвија само путем приказивања података о личности на екрану, на пример у ситуацијама техничке подршке, решавања проблема или у административне сврхе), и/или складиштење у облаку који се налази изван ЕЕА који нуди пружалац услуга, такође сматра преносом, под условом да су испуњена сва три поменута кумулативна критеријума. Потребно је истаћи да се посебно напомиње да се овај други критеријум не може сматрати испуњеним када нема руковоаца или обрађивача који шаље или ставља податке на располагање (тј. нема „извозника“) другом руковоацу или обрађивачу, на пример када лице на које се подаци односе открива податке директно примаоцу.¹¹ Према наведеним смерницама овај критеријум подразумева да се концепт „преноса података о личности у трећу земљу или међународну организацију“ примењује само на откривање

¹⁰ За одређивање појмова руковоаца, заједничког руковоаца и обрађивача видети: Смернице 07/2020 о појмовима руковоаца и обрађивача у ГДПР, Верзија 2.1, од 7.7.2021. године. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2021-07/eppb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_en.pdf, 3.7.2023.

¹¹ У оквиру Смерница за примену чл. 3. ГДПР-а и одредби поглавља V ГДПР-а о прекограничном преносу података, Верзија 2.0 од 14.2.2023. године, наводи се да се лице на које се подаци односе не може сматрати руковоацем или обрађивачем. Ово следи из чл. 4(10) ГДПР-а који прави разлику између руковоаца/обрађивача и лица на које се подаци односе. Дакле, лице на које се подаци односе које открива своје податке о личности не може се сматрати „извозником“. Ово не доводи у питање чињеницу да физичко лице може бити руковоалац/обрађивач у складу са чл. 4(7) и 4(8) ГДПР-а (нпр. као предузетник или samozапослено лице). Међутим, ово не ограничава заштиту коју уживају физичка лица која делују као руковоалац/обрађивач када су у питању њихови подаци о личности. Поред тога, важно је подсетити да када обраду података о личности врши „физичко лице за личне потребе, односно потребе свог домаћинства“, таква обрада ће, у складу са чл. 2(2)(ц), бити ван материјалног домашаја ГДПР-а. На крају, треба напоменути да се подаци о личности откривени путем „колачића“ не сматрају директно откривеним од стране лица на које се подаци односе, већ се сматрају преносом од стране оператера интернет странице коју лица на које се подаци односе посећују. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_guidelines_05-2021_interplay_between_the_application_of_art3-chapter_v_of_the_gdpr_v2_en_0.pdf, 23.7.2023.

података о личности где су укључене две различите (засебне) стране (свака од њих руковалац, заједнички руковалац или обрађивач). Да би се квалификовао као пренос, мора постојати руковалац или обрађивач који открива податке (извозник) и други руковалац или обрађивач који прима податке или му се даје приступ подацима (увозник). У овом контексту важно је напоменути да се ентитети који чине део исте мултинационалне компаније или групе привредних субјеката могу квалификовати као засебни руковоаоци или обрађивачи, те да, сходно томе, откривање података између субјеката који припадају истој мултинационалној компанији или групи привредних субјеката (откривање података унутар групе) може представљати пренос података о личности.¹²

3. Увозник се налази у трећој земљи, без обзира да ли овај увозник подлеже примени ГДПР-а за дату обраду у складу са чланом 3, или је реч о међународној организацији. Наглашава се да овај критеријум има за циљ да осигура да ниво заштите физичких лица загарантован ГДПР-ом не буде нарушен када се подаци о личности више не обрађују у оквиру правног оквира ЕЕА. Ово се може догодити или зато што се ГДПР не примењује на увозника за дату обраду или зато што податке о личности, чак иако дата обрада подлеже примени ГДПР-у према чл. 3, обрађује увозник који се налази изван ЕЕА и стога могу бити предмет различитих (конфликтних) правних оквира, нпр. у погледу могућег несразмерног приступа владе треће земље тим подацима о личности. У овом контексту, могуће потешкоће у спровођењу усаглашености са ГДПР-ом и вођења потенцијалних поступака и добијања обештећења против субјеката који се налазе ван ЕЕА такође су релевантни фактори. Смернице посебно истичу ситуације када руковалац у ЕУ користи обрађивача у ЕУ који подлеже законодавству треће земље и постоји могућност да ће обрађивач примити владине захтеве за приступ, и самим тиме ће доћи до преноса података о личности ако обрађивач поступи по том захтеву. Такође се наводи да у таквој ситуацији треба имати на уму да према чл. 28(1) и рециталу 81. ГДПР-а руковоаоци могу користити само обрађиваче који дају довољне гаранције да су предузете техничке и организационе мере које испуњавају захтеве

¹² Када је реч о обради података унутар мултинационалних компанија или групе привредних субјеката, смерницама се указује на то да се посебна пажња мора посветити питању да ли одређени члан те групе може да делује као руковалац или обрађивач, нпр. када обрађује податке у име матичне компаније – погледати став 17. и даље Смерница 07/2020 о појмовима руковоаоца и обрађивача у ГДПР, Верзија 2.1, од 7.7.2021. године. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2021-07/eppb_guidelines_202007_controller_processor_final_en.pdf, 24.7.2023.

ГДПР-а, као и то да се у овом контексту ГДПР не односи само на стручност и ресурсе већ и на поузданост, која може бити упитна ако обрађивач подлеже законодавству треће земље које га може спречити да испуни своје обавезе као обрађивача. Питање да ли обрађивач даје довољне гаранције такође се односи на законитост обраде и поштовање принципа интегритета и поверљивости за које је руковалац одговоран према чл. 5(2) ГДПР-а. У оквиру поменутих Смерница наводи се и то да ако три наведена услова нису испуњена, нема ни прекограничног преноса нити примене правила из поглавља V ГДПР-а. У овом контексту, међутим, истакнуто је да руковалац ипак мора да поштује друге одредбе ГДПР-а и да остаје у потпуности одговоран за своје активности обраде, без обзира на то где се оне одвијају, те да иако се одређени пренос података можда не квалификује као пренос према Поглављу V, таква обрада и даље може бити повезана са повећаним ризицима јер се одвија ван ЕУ, на пример због сукоба националних закона или несразмерног приступа подацима о личности и контроле владе у трећој земљи. Наглашава се да поменуте ризике треба узети у обзир приликом предузимања мера према, између осталог, чл. 5. (Начела обраде података о личности), чл. 24. (Одговорност руковоаца) и чл. 32. (Безбедност обраде) – како би таква радња обраде била законита према ГДПР-у. На основу свега претходно наведеног можемо закључити да пренос података о личности представља једну од радњи обраде података о личности. Имајући у виду значај потребе за пружањем адекватне заштите права лица чији се подаци на овај начин обрађују ГДПР поставља високе стандарде за све оне руковоаце и обрађиваче који би ову радњу спроводили превиђајући обавезу поштовања одредби из Поглавља V „како би се осигурало да се не угрози ниво заштите физичких лица који ова Уредба гарантује“. Сагласно томе, предвиђено је неколико начина за пренос података ван територије ЕУ трећим земљама или међународним организацијама, а које се могу сврстати на следећи начин: Пренос на основу одлуке о адекватности Европске комисије (члан 45. ГДПР); Преноси на које се примењују одговарајуће заштитне мере (члан 46. ГДПР) и трансфери у посебним случајевима – дерогације (члан 49. ГДПР). Према чл. 44. ГДПР истиче се да сваки пренос података о личности који се обрађују или су намењени обради након преноса у трећу земљу или међународну организацију, уз примену осталих одредаба ове Уредбе, врши се само ако руковалац и обрађивач поступају у складу са условима из поглавља V, који важе и за даље преносе података о личности из једне треће земље или међународне организације у другу трећу земљу или међународну организацију. Све одредбе из овог поглавља примењују се како би се осигурало да се не

угрози ниво заштите физичких лица који ова уредба гарантује.¹³ Како би се ближе појаснила изнета одредба потребно је осврнути се на рецитал 107. ГДПР у коме се наводи да Европска комисија може да утврди да трећа земља, територија или одређени сектор у трећој земљи или међународна организација више не обезбеђују одговарајући ниво заштите података те да, сходно томе, треба забранити пренос података о личности у ту трећу земљу или међународну организацију, осим ако су испуњени услови из ове Уредбе у вези са преносима на које се примењују одговарајуће заштитне мере, укључујући обавезујућа корпоративна правила и одступања у посебним случајевима. Узимајући у обзир изнето може се закључити да се према праву ЕУ прекогранични пренос података ван ЕУ може спроводити искључиво у ситуацијама када је испуњен неки од предвиђених правних основа из ГДПР-а, те да ван њих није могуће извршити ову радњу обраде.¹⁴

3) ПРЕНОС ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Када је реч о правном режиму преноса података у Републици Србији, може се рећи да је он преузео одређени део решења предвиђен ГДПР-ом. Међутим, он није у потпуности са њим усклађен јер се руковоаци и обрађивачи не могу ослонити на стандарде ЕУ приликом вршења ове радње обраде, већ се у великој мери морају руководити предвиђеним моделима из Закона о заштити података о личности. Пренос података о личности у друге државе или међународне организације регулисан је у оквиру Поглавља V Закона о заштити података о личности (у даљем тексту: ЗЗПЛ) и он предвиђа следеће механизме: Пренос на основу примереног нивоа заштите (члан 64. ЗЗПЛ); Пренос уз примену одговарајућих мера заштите (члан 65. ЗЗПЛ) и пренос података у посебним ситуацијама (члан 69. ЗЗПЛ). Чланом 63. ЗЗПЛ предвиђено је да сваки пренос података о личности чија је обрада у току, или су намењени даљој обради, после њиховог преношења у другу државу или међународну организацију може се извршити само ако у складу са другим одредбама овог закона руковалац и обрађивач поступају у складу са условима прописаним поглављем V ЗЗПЛ, што обухвата и даљи пренос података о личности из друге државе или међународне организације у трећу државу или међународну организацију, а у циљу обезбеђивања примереног нивоа заштите физичких лица који је једнак нивоу који гарантује овај закон. На основу изнетог може се закључити да

¹³ Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR), A Commentary, op. cit.*, p. 757.

¹⁴ *Ibid.*, pp. 757-758.

слично као и ГДПР, домаћи закон предвиђа могућност вршења преноса података ван граница Републике Србије само у случају испуњења услова предвиђених овим законом. Такође слично као и ГДПР, домаћи ЗЗПЛ не даје дефиницију преноса података, већ у дефиницији обраде података користи формулацију „откривање преносом...или на други начин чињење доступним“, убрајајући наведену активност у једну од радњи или скупова радњи обраде. Важно је истаћи и то да у случају потребе обезбеђивања доследне примене ГДПР-а, у ту сврху Европски одбор за заштиту података на сопствену иницијативу или на захтев Европске Комисије (у даљем тексту: Комисија) издаје смернице, препоруке и примере најбоље праксе којима, између осталог, подстиче доследну примену ове Уредбе. Сагласно овом овлашћењу, Европски одбор за заштиту података је путем раније цитираних смерница ближе одредио појам преноса података о личности у трећу земљу или међународну организацију, утврђујући одређене критеријуме како би се конкретна радња обраде могла квалификовати као прекогранични пренос података у смислу поглавља V ГДПР и омогућила доследнија примена ГДПР на нивоу целе ЕУ. Овакву могућност према важећем правном оквиру нема Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности Републике Србије (у даљем тексту: Повереник), те би за потребе ближег одређивања овог појма, као и критеријума за утврђивање ситуација у којима би се примењивала правила из Поглавља V ЗЗПЛ, захтевале евентуалне измене постојећих законских прописа које би конкретним одредбама закона ову материју уредиле, уз давање овлашћења Поверенику слична онима које према ГДПР-у има Европски одбор за заштиту података о личности, како би на адекватан и стручан начин могао да кроз одређене смернице, упутства и сл. омогући доследну и конзистентну примену правила о преносу података ван граница Републике Србије, али и да пратећи европску регулативу у овој области врши одређене измене и прилагођавања ради усклађивања поступања. У контексту одређивања територијалне примене ЗЗПЛ, као једног од важних фактора и за утврђивање могућности примене одредби домаћег закона поводом преноса података, као што то чини и Одбор у својим смерницама приликом одређивања примене чл. 3. ГДПР и како би се конкретна радња обраде могла квалификовати као прекогранични пренос података у смислу поглавља V ГДПР, односно у случају Републике Србије Поглавља V ЗЗПЛ, потребно је указати на то да ГДПР када користи термин “activities of an establishment” (делатности субјекта са пословним седиштем) према рециталу 22. ГДПР подразумева ефикасно и стварно обављање делатности кроз стабилне аранжмане, уз напомену да правни облик таквих аранжмана, кроз подружницу или зависно друштво са статусом правног лица, није одлучујући фактор у том погледу. Даље се указује да свака обрада података о личности у Унији, у оквиру делатности пословног седишта руковооца или

обрађивача, требало би да се врши у складу са овом уредбом, без обзира на то да ли се сама обрада врши у Унији. Из претходно наведеног може се уочити да наведени термин има шире значење од појма „седиште“ који се користи у чл. 3. ст. 3. ЗЗПЛ и да као критеријум узима постојање делотворног и стварног обављања делатности путем стабилних аранжмана, без обзира где је регистровано седиште привредног друштва и да ли оно ту делатност обавља путем огранка или представништва. Имајући у виду да није доступан званичан превод ГДПР-а на српски језик, а да незваничан превод који је доступан на интернет страници Повереника користи у чл. 3. ст. 1. помало збуњујући термин „активности оснивања седишта“, док у ст. 2. и 3. користи термин „седиште“, али где се рецитал 22. у садржинском смислу преводи на сличан начин као и у изворном тексту ГДПР-а, може се закључити да поменути термин није на адекватан начин унет ни у незваничан српски превод ГДПР-а, нити у ЗЗПЛ.¹⁵ Када се томе дода и непостојање адекватне дефиниције овог појма, јасно је да могу наступити проблеми у погледу примене ЗЗПЛ и овлашћења Повереника у случају одређивања територијалне примене ЗЗПЛ, али и усклађености ЗЗПЛ и ГДПР-а. Такође, потребно је осврнути се на то да када ГДПР користи термин „not established in the Union“ у чл. 3. ст. 2. и 3. ГДПР-а да се у том случају такође термин „established“ мора тумачити у истом контексту које даје значење из ст. 1. чл. 3. ГДПР-а. Сагласно претходном може се закључити да су одредбе чл. 3. ЗЗПЛ преузете *mutatis mutandis* из ГДПР-а не водећи довољно рачуна о томе на који начин могу погрешне интерпретације и преводи да утичу на примену и остваривање права загарантованих ЗЗПЛ, те да садашње формулације могу битно утицати на примену овог закона и последично заштиту права лица на које се подаци односе.¹⁶ На основу изнетог можемо претпоставити да би се у Републици Србији, ради доследности и постизању усаглашености са ГДПР-ом, као критеријум требало користити термином пословног седишта на начин на који је одређен у ГДПР-у, а које може бити регистровано и/или стварно. Потребно

¹⁵ Интернет: <https://shorturl.at/twBSZ>, 30.9.2023.

¹⁶ Упоредити одредбе чл. 3. ЗЗПЛ и Закона о привредним друштвима, које се односе на седиште друштва (члан 19.) и Поглавља XI истог Закона којима се регулишу питања и дефинисање огранка домаћег и страног привредног друштва и представништва страног привредног друштва (чланови 567–577) уз упоређивање и циљно и језичко тумачење изворне енглеске језичне верзије ГДПР и хрватског превода ГДПР (члан 3. и рецитал 22) и Закона о трговачким друштвима Републике Хрватске које се односе на седиште друштва (члан 37). Видети: Закон о привредним друштвима, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021); Закон о трговачким друштвима Републике Хрватске, НН 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23.

је нагласити да руковалац, односно обрађивач, одлучује о одговарајућем правном основу за пренос података у другу државу или међународну организацију, узимајући у обзир све релевантне околности у оквиру којих врши обраду података о личности, те да мора поступати сагласно начелу „одговорности за поступање“ из чл. 5. ЗЗПЛ, тј. мора бити у могућности да предочи, односно докаже усклађеност конкретне обраде са ЗЗПЛ. Даље, потребно је да уколико се подаци о личности преносе у друге државе или међународне организације буду испуњени услови прописани чл. 63. до 72. ЗЗПЛ да би таква обрада била законита. Такође, за пренос података морају бити испуњени и сви други услови предвиђени ЗЗПЛ, као што су постојање одговарајућег правног основа, изричите и законите сврхе обраде, транспарентност, минимизација података и друга начела обраде из чл. 5. ЗЗПЛ, уз испуњење и других, одговарајућих обавеза које проистичу из ЗЗПЛ, у зависности од околности и утврђених чињеница у сваком конкретном случају. Потребно је напоменути да је чланом 23. ст. 1. тач. 6. ЗЗПЛ-а утврђено да ако се подаци о личности прикупљају од лица на које се односе руковалац је дужан да у тренутку прикупљања података о личности том лицу пружи, између осталог, информације о чињеници да руковалац намерава да изнесе податке о личности у другу државу или међународну организацију, као и о томе да ли се та држава или међународна организација налази на листи из чл. 64. ст. 7. ЗЗПЛ, а у случају преноса из чл. 65. и 67. или чл. 69. ст. 2. овог закона, о упућивању на одговарајуће мере заштите, као и о начину на који се лице на које се подаци односе може упознати с тим мерама. Другим речима, руковалац је дужан да лице на које се подаци односе обавести о намери преноса његових података о личности ван земље, наведе дестинацију тих података, као и правни основ и сврху преноса, обим података и сл., а све у складу са начелом „законитости, поштења и транспарентности“ из чл. 5. ст. 1. тач. 1. ЗЗПЛ-а.

4) ПРАВНИ МЕХАНИЗМИ ЗА ПРЕНОС ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ У ПРАВУ ЕУ И ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Пренос на основу одлуке о адекватности Европске комисије (члан 45. ГДПР) и пренос на основу примереног нивоа заштите (члан 64. ЗЗПЛ)

Према чл. 45. ГДПР-а пренос података о личности у трећу земљу или међународну организацију може да се врши ако Комисија одлучи да трећа земља, територија, или један или више конкретних сектора унутар те треће земље, или међународна организација која је у питању, обезбеђује адекватан ниво заштите уз напомену да за такав пренос није потребно

посебно одобрење.¹⁷ У оквиру ст. 2 овог члана наводе се критеријуми које приликом процене адекватности нивоа заштите Комисија посебно узима у обзир, а то су: а) Развијеност система владавине права, поштовања људских права и основних слобода, као и релевантно опште и секторско законодавство (законодавство о јавној безбедности, одбрани, националној безбедности, кривичном праву и приступу органа јавне власти подацима о личности, као и примену тог законодавства, правила о заштити података, правила струке и мере безбедности, што укључује правила за даљи пренос података о личности у другу трећу земљу или међународну организацију, која се поштују у тој трећој земљи или међународној организацији, судску праксу, као и постојање делотворности и остваривости права лица на која се подаци односе и ефикасне управне и судске заштите лица чији се подаци о личности преносе); б)

Постојање и делотворно функционисање једног или више независних надзорних органа у трећој земљи или независних надзорних органа који су надлежни за међународну организацију с одговорношћу за обезбеђивање и спровођење поштовања правила о заштити података, што укључује адекватна извршна овлашћења за пружање помоћи лицима на која се подаци односе и саветовање лица на која се подаци односе у остваривању њихових права, као и за сарадњу с надзорним органима држава чланица; в)

Међународне обавезе које је дотична трећа земља или међународна организација преузела или друге обавезе које произилазе из правно обавезујућих конвенција или инструмената, као и из њеног учествовања у мултилатералним или регионалним системима, посебно у вези са заштитом података о личности. Даље се наводи да уколико након процене утврди постојање адекватности нивоа заштите Комисија може актом за спровођење да одлучи да трећа земља, територија или један или више конкретних сектора унутар треће земље или међународна организација обезбеђује адекватан ниво заштите у смислу ст. 2. овог члана уз предвиђање механизма за периодично преиспитивање најмање сваке четири године.¹⁸ Ст. 4. чл. 45.

¹⁷ ЕУ је до сада на списак држава у које је могуће вршити пренос података о личности на основу одлуке о адекватности уврстила Андору, Аргентину, Канаду (привредни субјекти), Фарска Острва, Острво Гернзи, Израел, Острво Ман, Јапан, Острво Џерси, Нови Зеланд, Републику Кореју, Швајцарску, Уједињено Краљевство под ГДПР и ЛЕД, САД (привредни субјекти који учествују у оквиру ЕУ–САД *Data Privacy Framework*) и Уругвај. Видети: Интернет, https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/international-dimension-data-protection/adequacy-decisions_en, 30.9.2023.

¹⁸ ЕУ користи механизам периодичне провере одлуке о адекватности, о чему сведоче и примери Јапана и Републике Кореје. Интернет: https://commission.europa.eu/news/joint-press-statement-conclusion-first-review-japan-eu-mutual-adequacy-arrangement-2023-04-04_en; <https://commission.europa.eu/news/joint-press-statement-didier-reynders-european>

ГДПР-а напомиње се да Комисија континуирано прати развој догађаја у трећим земљама и међународним организацијама који би могли утицати на функционисање одлука донетих у складу са ст. 3. овог члана. Ако доступне информације указују, посебно након прегледа из ст. 3. овог члана, да трећа земља, територија или један или више одређених сектора унутар треће земље или међународна организација више не обезбеђује адекватан ниво заштите у смислу ст. 2. овог члана у мери у којој је то потребно, Комисија актима за спровођење ставља ван снаге, мења или суспендује одлуку из ст. 3. овог члана без ретроактивног дејства и започиње саветовање с трећом земљом или међународном организацијом ради поправљања стања које је довело до претходно поменуте одлуке. Како би се обезбедила информисаност свих актера о томе које земље, територије и сектори унутар треће земље могу користити наведени основ за пренос података Комисија у „Службеном листу Европске уније“ и на својој интернет презентацији објављује списак трећих земаља, територија и конкретних сектора унутар треће земље и међународних организација у вези с којима је донела одлуку да не обезбеђују, односно да више не обезбеђују адекватан ниво заштите. Потребно је истаћи да ГДПР предвиђа у случају да није утврђено постојање испуњења услова у погледу преноса података путем одлуке о адекватности, односно у случају да је донета одлука о стављању ван снаге или суспендовања одлуке о адекватности да се не доводе у питање преноси података о личности у дотичну трећу земљу, на дотичну територију или у један или више одређених сектора унутар те треће земље или у дотичну међународну организацију које се спроводе у складу са чл. 46. до 49. ГДПР. Када је реч о Републици Србији чл. 64. ЗЗПЛ предвиђена је могућност да се изврши пренос података у другу државу, на део њене територије, или у један или више сектора одређених делатности у тој држави, или у међународну организацију, без претходног одобрења, на основу примереног нивоа заштите, где је, у ставу 1. утврђено да се пренос без претходног одобрења може извршити ако је утврђено да се у одредишту обезбеђује примерени ниво заштите података о личности. Даље је ст. 2. наведеног члана успостављена законска претпоставка да је примерени ниво заштите података о личности обезбеђен у државама и међународним организацијама које су чланице Конвенције Савета Европе о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података (у даљем тексту: Конвенција 108), као и у државама, на деловима њихових територија, или у једном или више сектора одређених делатности у тим државама, или међународним организацијама за које је од стране Европске уније утврђено да обезбеђују

-commissioner-justice-and-ko-haksoo-chair-republic-2023-04-11_en, 30.9.2023. Видети извештај о првом преиспитивању функционисања одлуке о адекватности за Јапан. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0275>, 30.9.2023.

примерени ниво заштите. У ст. 7. истог члана ЗЗПЛ-а предвиђено је да се Листа држава, делова њихових територија или једног или више сектора одређених делатности у тим државама и међународних организација у којима се сматра да је обезбеђен примерени ниво заштите, односно за које је Влада утврдила да не обезбеђује примерени ниво заштите, објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“.¹⁹ Такође, ставом 4. предвиђено је да се сматра да је обезбеђен примерени ниво заштите, и ако је са другом државом или међународном организацијом закључен међународни споразум о преносу података о личности.²⁰ Ст. 3. чл. 64. ЗЗПЛ се указује да Влада може да утврди да држава, део њене територије, област делатности, односно правног регулисања или међународна организација не обезбеђује примерени ниво заштите из ст. 1. овог члана, осим ако се ради о чланицама Конвенције Савета Европе о заштити лица у односу на аутоматску обраду

¹⁹ Одлука о Листи држава, делова њихових територија или једног или више сектора одређених делатности у тим државама и међународним организацијама у којима се сматра да је обезбеђен примерени ниво заштите података о личности (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 55/2019) садржи списак у који су уврштене државе и међународне организације које су чланице Конвенције Савета Европе о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података и државе, делови њихових територија или једног или више сектора одређених делатности у тим државама и међународне организације за које је од стране Европске уније утврђено да обезбеђују примерени ниво заштите. Потребно је напоменути да и у случају да одређена држава за коју је ЕУ утврдила да постоји адекватан ниво заштите у одређеном тренутку и тиме се наша на овом списку, ипак би било потребно проверити да ли је дошло до одређених измена у том погледу на нивоу ЕУ и редовно ажурирати поменути одлуку, а како не би дошло до проблема приликом примене, посебно узимајући у обзир да је и након одлуке Суда правде ЕУ, у пресуди (C-311/18) од 16.7.2020. године, којом је проглашена неважећом одлука Европске комисије 2016/1250 од 12.7.2016. године о примерености заштите у оквиру ЕУ-САД “Privacy Shield” механизма за пренос података о личности, САД и даље остала на Листи држава Владе Србије и ако, имајући у виду и одредбе ЗЗПЛ, руковоаоци више нису могли користити “Privacy Shield” механизам преноса података о личности у САД, већ само одговарајуће мере заштите података који су се могли обезбедити на неки од начина из одредби чл. 65. ст. 2. и 3. ЗЗПЛ. ЕУ је након поменуте одлуке Суда правде ЕУ скоро три године спроводила поступак доношења нове одлуке о адекватности у погледу преноса података у САД и усвојила је тек недавно (10.7.2023.) нови ЕУ-САД Data Privacy Framework. Интернет: https://commission.europa.eu/system/files/2023-07/Adequacy%20decision%20EU-US%20Data%20Privacy%20Framework_en.pdf, 30.09.2023. Доношење ове одлуке, као и поменуте одлуке Суда правде ЕУ, није узело у обзир како би се сагласно ЗЗПЛ Одлука о листи држава Владе Србије усагласила са новонасталим околностима и самим ЗЗПЛ, те се у оквиру поменуте Одлуке и даље може пронаћи позивање на неадекватан основ за пренос података када је реч о САД, уз напомену да на листу није додата ни Република Кореја за коју је ЕУ донела одлуку о адекватности још 2021. године.

²⁰ Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Италије о узајамном признавању и замени возачких дозвола, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 5/2023. Интернет: http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/zakoni/13_saziv/917-23.pdf, 30.9.2023.

личних података, узимајући у обзир критеријуме који су готово идентични онима из чл. 45. ГДПР, те да се и у поступку закључивања међународног споразума о преносу података о личности посебно утврђује испуњеност услова из ст. 3. овог члана. Даље се у ст. 6. истиче да Влада прати стање у области заштите података о личности у другим државама, на деловима њених територија или у једном или више сектора одређених делатности у тим државама или у међународним организацијама, на основу доступних прикупљених информација и на основу информације прикупљене од стране међународних организација, које су од значаја за преиспитивање постојања примереног нивоа заштите. На основу претходног се може уочити да се формулације из члана 64. у већој мери подударају са онима из чл. 45. ГДПР-а, уз додатак да у ЗЗПЛ-у постоји претпоставка да примерени ниво заштите постоји у државама чланицама Конвенције бр. 108 и у државама ЕУ и онима за које је ЕУ утврдила да обезбеђују примерени ниво заштите. Може се закључити да је овим Република Србија у већој мери надлежност за утврђивање примереног нивоа заштите делегирала на чланице Савета Европе, али и тела и ентитете ЕУ чији пуноправни члан још увек није, а самим тиме и нема могућности да учествује у раду надлежних тела која би могла имати утицај и одговорност за спровођење активности на утврђивању испуњења критеријума овог стандарда. Важно је ипак напоменути да је према ЗЗПЛ-у оборива законска претпоставка да земље за које је ЕУ донела одлуку о адекватности имају примерени ниво заштите, док је у случају држава чланица Конвенције 108 иста законска претпоставка необорива. И ако је у случају земаља за које је ЕУ донела одлуку о адекватности оборива законска претпоставка мало је вероватно да би Република Србија преиспитивала одлуке ЕУ. Такође, према одредбама чл. 45. ГДПР-а нису предвиђене никакве претпоставке о постојању адекватног нивоа заштите, већ Комисија у сваком конкретном случају применом критеријума утврђује испуњеност услова за доношење одлуке о адекватности уз периодично преиспитивање. Даље, када је реч о овлашћењу Владе из ст. 3. чл. 64. ЗЗПЛ-а потребно је указати да постојеће законско решење искључује могућност преиспитивања постојања примереног нивоа заштите за државе чланице Конвенције бр. 108, док се истовремено наводи да Влада прати стање у области заштите података о личности у другим државама и међународним организацијама, те да се на основу доступних прикупљених информација које су од значаја може спровести преиспитивање постојања примереног нивоа заштите. Међутим, не наводи се на који тачно начин и по ком поступку се ова овлашћења из става 3. члана 64. ЗЗПЛ-а спроводе. С друге стране, чл. 45. ст. 3. ГДПР-а предвиђено је да Комисија путем одговарајућег акта за спровођење одлучује да ли нека трећа земља или међународна организација располаже адекватним нивоом заштите. Таквим актом се спроводи детаљна анализа о испуњењу услова из ст. 2. чл. 45. ГДПР-а и обавезно предвиђа

механизам за спровођење периодичних преиспитивања, најмање сваке четири године, којима се узимају у обзир сви релевантни развоји догађаја у конкретној трећој земљи или међународној организацији, уз прецизирање територијалне и секторске примене, а према потреби се одређује и надзорни орган надлежан за међународну организацију са одговорношћу за обезбеђивање и спровођење поштовања правила о заштити података.²¹ Исти поступак се спроводи и у ситуацији ако доступне информације указују, посебно након прегледа из ст. 3. чл. 45. ГДПР-а, да трећа земља, територија или један или више одређених сектора унутар треће земље или међународна организација више не обезбеђује адекватан ниво заштите у смислу става 2. овог члана у мери у којој је то потребно, и тада Комисија актима за спровођење ставља ван снаге, мења или суспендује одлуку из става 3. овог члана без ретроактивног дејства. Када је реч о правилима поступка, односно процесним правилима за доношење поменутих аката, указује се да се доносе у складу с поступком испитивања из чл. 93. ст. 2. ГДПР који упућује на одредбу чл. 5. Уредбе (ЕУ) бр. 182 /2011 којом се регулишу радње и активности када се примењује поступак испитивања за акта који се доносе на предлог Комисије. Када је реч о могућностима да Република Србија кроз закључење међународног споразума којима би регулисала пренос података у треће земље оствари примерени ниво заштите, потребно је указати на то да је предвиђено да се у поступку закључивања међународног споразума о преносу података о личности посебно утврђује испуњеност услова из ст. 3. чл. 64. ЗЗПЛ-а. Међутим, преиспитивање постојања испуњености услова које предвиђа чл. 64. ст. 6, према тексту ове одредбе, односи се само на могућности преиспитивања одређене одлуке којом је утврђено да постоји примерени ниво заштите док, када је реч о међународним споразумима којима се регулише пренос података, ова одредба не указује на обавезу да тим споразумом буде предвиђен било какав механизам за периодично преиспитивање испуњености потребних услова из ст. 3. чл. 64. ЗЗПЛ-а. Овај недостатак може бити од утицаја на усаглашеност домаћег правног прописа са правним стандардима заштите података о личности ЕУ, имајући у виду да се међународним споразумима могу установити одређене обавезе које потенцијално могу утицати на ниво

²¹ “Commission Implementing Decision (EU) 2022/254 of 17 December 2021 pursuant to Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council on the adequate protection of personal data by the Republic of Korea under the Personal Information Protection Act (notified under document C(2021) 9316)”. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0254>, 30.9.2023; “Commission Implementing Decision (EU) 2021/1772 of 28 June 2021 pursuant to Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council on the adequate protection of personal data by the United Kingdom (notified under document C(2021)4800)”. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021D1772>, 30.9.2023.

заштите података о личности грађана, те би и у овом сегменту требало предвидети одговарајуће механизме провере како би се периодично могла испитати како правна тако и фактичка усаглашеност, пре свега примене тих споразума са стандардима из ст. 3. чл. 64. ЗЗПЛ-а.

Пренос на које се примењују одговарајуће заштитне мере (члан 46 ГДПР) и преноси уз примену одговарајућих мера заштите (члан 65 ЗЗПЛ)

Одредом чл. 46. ГДПР предвиђено је да у случају да није донета одлука о адекватности из чл. 45. ГДПР, руковалац или обрађивач може да пренесе податке о личности у трећу земљу или међународну организацију само ако је руковалац или обрађивач предвидео одговарајуће заштитне мере и под условом да су лицима на која се подаци односе на располагању остваривост његових права и делотворна правна заштита. Под наведеним одговарајућим заштитним мерама ГДПР подразумева примену: Стандардних уговорних клаузула или тзв. *ad hoc* уговорних клаузула;²² Обавезујућих пословних правила;²³ Одобрених кодекса поступања;²⁴ Одобрених механизма сертификације;²⁵ Међународних споразума закључених између органа власти.²⁶ Сматра се да одговарајуће заштитне

²² Више о стандардним уговорним клаузулама које је усвојила ЕУ за потребе преноса података о личности у треће земље. Интернет: https://commission.europa.eu/system/files/2021-06/1_en_annexe_acte_autonome_cp_part1_v5_0.pdf; https://commission.europa.eu/system/files/2022-05/questions_answers_on_sccs_en.pdf, 26.7.2023.

²³ Надлежни надзорни орган одобрава обавезујућа пословна правила у складу с тзв. механизмом за усклађивање из чл. 63. ГДПР-а. Више о критеријумима за примену и одобравање обавезујућих пословних правила за потребе преноса података о личности из ЕУ у треће земље погледати Препоруке 1/2022 о елементима и принципима који се налазе у обавезујућим пословним правилима за руковоаце и условима за њихово одобрење (чл. 47. ГДПР), Верзија 2.1, од 20.6.2023. године. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-06/edpb_recommendations_20221_bcr-c_v2_en.pdf, 26.7.2023.

²⁴ О кодексима поступања као алатима за пренос података о личности из ЕУ у треће државе видети: Смернице 04/2021 о кодексима поступања као алатима за пренос података, Верзија 2.0, од 22.2.2022. године. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2022-03/edpb_guidelines_codes_conduct_transfers_after_public_consultation_en_1.pdf, 26.7.2023.

²⁵ Више о поступцима сертификације као алата за пренос података о личности из ЕУ у треће државе погледати у Смерницама 07/2022 о сертификацији као алату за пренос података, Верзија 2.0, од 14.2.2023. године. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_guidelines_07-2022_on_certification_as_a_tool_for_transfers_v2_en_0.pdf, 26.7.2023.

²⁶ Више о међународним споразумима органа власти као алата за пренос података о личности из ЕУ у треће државе погледати у Смерницама 2/2020 о међународним споразумима органа власти, Верзија 2.0, 15.12.2020. године. Интернет: https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202002_art46guidelines_internationaltransferspublicbodies_v2_en.pdf, 26.7.2023.

мере могу бити обезбеђене применом свих претходно поменутих механизма, без потребе за посебним овлашћењем (дозволом) надзорног органа, осим у случају тзв. *ad hoc* уговорних клаузула и одредби које се уносе у споразуме закључене између органа власти за које је потребно посебно одобрење надлежног надзорног органа. Важно је истаћи и то да је за усвајање сваког од наведених механизма предвиђен одговарајући поступак у оквиру ГДПР-а. Одредба 63. ГДПР-а предвиђа да ради обезбеђивања доследне примене ове Уредбе у целокупној ЕУ, надзорни органи сарађују међусобно и према потреби с Комисијом у оквиру механизма за усклађивање, како је утврђено у Поглављу VII одељак 2 ГДПР-а. Овај механизам подразумева да Европски одбор за заштиту података (у даљем тексту: Одбор) даје мишљење када надлежни надзорни орган намерава да донесе или одобри примену неких од претходно поменутих алата за пренос података. Оно што је карактеристично за овај механизам јесте да надзорни орган у највећој могућој мери узима у обзир мишљење Одбора и у року од две недеље од пријема мишљења обавештава председника Одбора о томе да ли остаје при свом нацрту одлуке или га мења и доставља евентуални измењени нацрт одлуке. Ако надлежни надзорни орган обавести председника Одбора у року да не намерава да у целини или делимично узме у обзир мишљење Одбора и то на одговарајући начин образложи, примењује се чл. 65. ст. 1. ГДПР-а који предвиђа доношење обавезујуће одлуке од стране Одбора. Након тога надлежни надзорни орган доноси своју коначну одлуку на основу претходно поменуте обавезујуће одлуке Одбора и дужан је да се придржава ставова Одбора заузетих у обавезујућој одлуци. Када је реч о доношењу стандардних уговорних клаузула од стране Комисије, стандардних уговорних клаузула које доноси надзорни орган и које Комисија одобрава, обавезујућим пословним правилима, одобреним кодексима поступања и механизмима сертификације указује се да се доносе у складу с поступком испитивања из чл. 93. ст. 2. ГДПР-а који упућује на одредбу чл. 5. Уредбе (ЕУ) бр. 182/2011 којом се регулишу радње и активности када се примењује поступак испитивања за акте који се доносе на предлог Комисије, док у случају *ad hoc* уговорних клаузула и одредби које се уносе у споразуме закључене између органа власти које одобрава надлежни надзорни орган предвиђа само примену тзв. механизма за усклађивање из чл. 63. ГДПР-а. Према одредбама чл. 65. ЗЗПЛ наводи се да руковалац или обрађивач могу да пренесу податке о личности у другу државу, на део њене територије или у један или више сектора одређених делатности у тој држави или у међународну организацију за коју листом из чл. 64. ст. 7. овог закона није утврђено постојање примереног нивоа заштите, само ако је руковалац, односно обрађивач обезбедио одговарајуће мере заштите ових података, и ако је лице на које се подаци односе обезбеђено остваривање његових права и

делотворна правна заштита, те да се обавезујуће мере заштите могу обезбедити без посебног одобрења Повереника у случају постојања: Правно обавезујућег акта сачињеног између органа власти;²⁷ Стандардних уговорних клаузула израђених од стране Повереника којима се у целини уређује правни однос између руковоаца и обрађивача; Обавезујућих пословних правила; Одобрених кодекса поступања; Издатих сертификата, док се у складу са ст. 3. истог члана ЗЗПЛ, одговарајуће мере заштите могу обезбедити и на основу посебног одобрења Повереника уговорним одредбама између руковоаца или обрађивача и руковоаца, обрађивача или примаоца у другој држави или међународној организацији, или одредбама које се уносе у споразум између органа власти, а којима се обезбеђује делотворна и спроводива заштита права лица на које се подаци односе. На први поглед може се уочити да је српски законодавац у већој мери преузео решења из ГДПР-а уз одређене термилошке разлике. Међутим, не може се са сигурношћу рећи да је успео да их на адекватан начин унесе у правни систем Републике Србије и истовремено их усклади са правним стандардима који произлазе из система ЕУ. Прва ствар која се може уочити јесте што се читајући одредбе чл. 64. ст. 7. и чл. 65. ст. 1. ЗЗПЛ може

²⁷ Потребно је напоменути да размена података уз примену одговарајућих мера заштите између безбедносних структура не спада у ГДПР режим, већ у режим транспонован из Полицијске директиве, чији је чл. 37. *mutatis mutandis* преузет у чл. 66. ЗЗПЛ. Такође, у чл. 64. ЗЗПЛ предвиђена је могућност закључења међународног споразума као основа за пренос података о личности, док је касније поновљен сличан елемент у чл. 65. ст. 2. тач. 1. ЗЗПЛ. Закључак о сличности предвиђених решења из чл. 64. ЗЗПЛ и чл. 65. ст. 2. тач. 1. ЗЗПЛ може се потенцијално извести из тога што се према смислу и садржини одредби чл. 65. ст. 2. тач. 1. ЗЗПЛ може поставити као еквивалент одредба чл. 46. ст. 2. тач. (а) ГДПР. Одређивањем домета овог члана ГДПР у смерницама Европског одбора наводи се да чл. 46. (2) (а) ГДПР дозвољава јавним органима ЕЕА да заснивају преносе података јавним телима у трећој земљи или међународној организацији на инструментима закљученим између њих без претходног одобрења надлежног надзорног органа. Такви инструменти морају бити правно обавезујући и спроводљиви. Стога се према овој одредби могу користити међународни уговори, јавноправни уговори или самоизвршни административни споразуми. Видети интернет: (https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202002_art46_guidelines_internationaltransferspublicbodies_v2_en.pdf). ГДПР не дефинише шта представља „јавни орган или тело“. Европски одбор сматра да је овај појам довољно широк да обухвати и јавна тела у трећим земљама и међународне организације. Што се тиче јавних тела у трећим земљама, појам треба да се одреди у складу са домаћим правом. Сходно томе, јавна тела обухватају органе власти на различитим нивоима (нпр. националне, регионалне и локалне власти), али могу укључивати и друга тела која су регулисана јавним правом (нпр. извршне агенције, универзитети, болнице итд.). У складу са чланом 4 (26) ГДПР, „међународна организација се односи на организацију и њој подређена тела која су регулисана међународним јавним правом, или било које друго тело које је основано или на основу споразума између две земље. Сагласно претходном, може се претпоставити да је наш законодавац у овом сегменту два пута у две различите одредбе ЗЗПЛ унео решења која су обухваћена чл. 46. ГДПР.

закључити да постоје два списка држава – оних у којима се сматра да је обезбеђен примерени ниво заштите, и оних у којима је Влада утврдила да одређене државе не обезбеђују примерени ниво заштите. Влада Републике Србије донела је Одлуку о Листи држава, делова њихових територија или једног или више сектора одређених делатности у тим државама и међународних организација у којима се сматра да је обезбеђен примерени ниво заштите података о личности, док поводом оних у којима је Влада утврдила да не обезбеђују примерени ниво заштите није могуће пронаћи такву одлуку. Поставља се питање да ли у том случају постоји претпоставка да све државе које се не налазе на листи држава у којима се сматра да је обезбеђен примерени ниво заштите не испуњавају услове за примену тог правног основа за пренос података и да тада морају примењивати неке од одговарајућих мера заштите, или је ипак потребно усвојити одлуку о листи држава у којима је Влада утврдила да не обезбеђују примерени ниво заштите да би се одговарајуће заштитне мере могле користити као основ за пренос података. Имајући у виду постојеће намере у погледу стварања поузданијих стандарда заштите могло би се, са већим степеном извесности, закључити да само оне државе које се налазе на листи држава у којима се сматра да је обезбеђен примерени ниво заштите могу користити наведени правни основ ради реализације преноса података о личности, док би остали морали примењивати неки од одговарајућих мера заштите. Када је реч о стандардним уговорним клаузулама потребно је указати да ЗЗПЛ предвиђа само могућност употребе оних које је израдио Повереник и којима се у целини уређује правни однос између руковооца и обрађивача.²⁸ Овакво решење ствара неколико проблема. Прво, искључује се могућности употребе стандардних уговорних клаузула које је усвојила Комисија у складу са чл. 46. ГДПР те се јавља ситуација да ће преноси података из ЕУ у Србију и даље у треће земље бити у супротности са ЗЗПЛ ако се примењују стандардне уговорне клаузуле усвојене од стране Комисије и да ће бити потребно да се у случају даље потребе за преносом података у треће земље примењују искључиво стандардне уговорне клаузуле које је израдио Повереник. Друго, ЗЗПЛ предвиђа да се стандардним уговорним

²⁸ Одлука о утврђивању стандардних уговорних клаузула, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 5/2020. Интернет: <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/drugidrzavniorganizacijee/odluka/2020/5/1>, 30.9.2023. Важно је истаћи да ЗЗПЛ признаје искључиво стандардне уговорне клаузуле (даље: СУК) које је израдио Повереник и ниједне друге иако ЗЗПЛ предвиђа да Повереник приликом њихове израде „посебно узима у обзир европску праксу у изради стандардних уговорних клаузула“ (чл. 45. ст. 11. ЗЗПЛ). Занимљиво је и то да су тренутно важеће СУК које је израдио Повереник сачињене 2020. године по узору на старе европске СУК које су се ослањале на Директиву 95/46. По доношењу нових европских СУК у јуну 2021. године Повереник није доносио нове СУК.

клаузулама може регулисати само правни основ преноса између руковоаца у Србији и обрађивача који се налази ван територије Србије, док за регулисање других потенцијалних односа који се могу појавити (руковалац-руковалац, обрађивач-руковалац, обрађивач-обрађивач) није предвиђен начин за законити пренос путем употребе стандардних уговорних клаузула, док су ове ситуације регулисане чл. 46. ГДПР-а и стандардним уговорним клаузулама које је усвојила ЕУ за потребе преноса података о личности у треће земље. С друге стране, када је реч о примени тзв. *ad hoc* уговорних клаузула и одредби које се уносе у споразуме закључене између органа власти може се уочити да је у већем степену извршено усклађивање имајући у виду да су одредбе чл. 46. ст. 3. ГДПР-а и чл. 65. ст. 3. ЗЗПЛ готово идентичне садржине, уз напомену да ЗЗПЛ не предвиђа аутоматско признавање *ad hoc* клаузула и одредби које се уносе у споразуме закључене између органа власти одобрених од стране надлежних органа држава ЕУ. У погледу обавезујућих пословних правила потребно је указати да је чл. 4. тач. 20. ГДПР-а одређено да обавезујућа пословна правила могу представљати правни основ за пренос података до руковоаца или обрађивача у једној или више трећих држава ако се врше у оквиру групе повезаних друштава или групе предузећа која се баве заједничком привредном делатношћу, док је чл. 4. тач. 21. ЗЗПЛ дефинисано да су обавезујућа пословна правила, интерна правила о заштити података о личности која су усвојена и која се примењују од стране руковоаца, односно обрађивача, са пребивалиштем или боравиштем, односно седиштем на територији Републике Србије, у сврху регулисања преношења података о личности руковоацу или обрађивачу у једној или више држава унутар мултинационалне компаније или групе привредних субјеката. ГДПР користи појмове група повезаних друштава или група предузећа, док ЗЗПЛ говори о мултинационалним компанијама или групи привредних субјеката. Иако се у већој мери може рећи да је овај сегмент ЗЗПЛ усаглашен са ГДПР-ом, узимајући у обзир и дату дефиницију мултинационалних компанија у ЗЗПЛ, ипак се може уочити да постоји одређена терминолошка недоследност која, иако наизглед занемарљива, може водити ка потенцијалним проблемима у јаснијем одређивању субјеката који би могли користити ова правила као основ за пренос података. Ово, пре свега, због постојања различитих формулација и проблема приликом извођења критеријума на основу којих би се могли одређени субјекти у ЕУ и њихове делатности сврстати у групу оних који би могли користити ова правила за пренос података, док би потенцијално ти исти субјекти и њихове делатности у Републици Србији били ван домашаја њихове примене. Такође, чл. 67. ЗЗПЛ предвиђено је да обавезујућа пословна правила одобрава Повереник под условом да су испуњени сви захтеви из овог члана и они су у великој мери подударни са оним из чл. 47. ГДПР-а. Међутим, оно што може представљати одређени проблем јесте то што се у

ЗЗПЛ нигде не предвиђа могућност примене обавезујућих пословних правила које је одобрио надлежни орган државе чланице ЕУ, већ само оних које је одобрио Повереник. Даље, због поменуто различите терминологије и, следствено томе, потенцијалног различитог класификовања одређених субјеката и њихових делатности, може се догодити да одређена обавезујућа пословна правила одобрена у ЕУ, чак иако буду поднета Поверенику на проверу и одобрење, потенцијално не буду одобрена према правилима ЗЗПЛ од стране Повереника. Одредбе ЗЗПЛ и ГДПР-а, у вези са кодексима поступања, су у већој мери међусобно подударне, с тим што се када је реч о њиховом одобравању од стране надлежног органа у оквиру ГДПР-а прави разлика да ли се предметни кодекс поступања односи на активности обраде у више држава чланица или не. Наиме, ако се нацрт, измена или проширење кодекса поступања, одобри у складу са ст. 5. чл. 40. ГДПР-а, и ако се предметни кодекс поступања не односи на активности обраде у више држава чланица, надзорни орган региструје и објављује кодекс. Ако се нацрт кодекса поступања односи на активности обраде у више држава чланица, потребно је добити претходно мишљење Одбора о његовој усклађености са ГДПР-ом (чл. 63. ГДПР) и постојању адекватних заштитних мера (чл. 40(3) ГДПР). Затим, ако се мишљењем Одбора потврди да је нацрт кодекса, односно измена или проширење кодекса у складу с ГДПР-ом, или да у ситуацији из поменутог ст. 3. чл. 40 ГДПР-а обезбеђује одговарајуће заштитне мере, Одбор доставља своје мишљење Комисији која може актима за спровођење да одреди да одобрени кодекс, односно измене или проширења која су јој достављена, имају опште важење унутар ЕУ. Ти акти за спровођење се доносе у складу с поступком испитивања из чл. 93. ст. 2. ГДПР-а који упућује на одредбу чл. 5. Уредбе (ЕУ) бр. 182/2011 којом се регулишу радње и активности када се примењује поступак испитивања за акте који се доносе на предлог Комисије, након чега Комисија обезбеђује одговарајуће објављивање одобрених кодекса за које је одлучено да имају опште важење. Из наведеног се може уочити да ЗЗПЛ није предвидео значај и разлику коју истиче ГДПР у погледу тога када се кодекси поступања односе на активности обраде у више држава или само једној, нити је експлицитно указао на могућности да одређени кодекси поступања након одговарајућих провера добију опште важење, макар, како то наводи и ГДПР, указујући на субјекте којима би кодекси поступања били најприкладнији, узимајући у обзир специфичност различитих сектора обраде и посебне потребе микро, малих и средњих предузећа где би овај механизам преноса могао да подстакне како њихову привредну активности и конкурентност, тако и истовремено усклађеност са стандардима заштите података. Као и када је реч о претходно поменутих механизмима, ЗЗПЛ не предвиђа признавање нити примену кодекса одобрених од стране ЕУ на територији Републике Србије, што може довести до потешкоћа у преносу података из

ЕУ у Србију и даље у треће земље и још више продубљивање проблема који се односе на усклађеност домаћег прописа о заштити података о личности са европском регулативом у овој области. Даље, уочава се да одредба чл. 59. ст. 1. тач. 11) ЗЗПЛ потенцијално може произвести проблем приликом практичне примене због могуће погрешне квалификације природе проистеклих спорова, јер не одређује експлицитно да се кодексом поступања регулише начин решавања спорова између руковоаца и лица на које се подаци односе у вези са обрадом података о личности, већ се само наводи да кодекс поступања регулише начине решавања спорова између руковоаца и лица на које се подаци односе мирним путем. Такође, постојећу формулацију ст. 3. чл. 59. ЗЗПЛ потенцијално би требало учинити јаснијом на начин да кодекс поступања треба да садржи одредбе којима се предвиђају различити механизми за вршење надзора над применом кодекса и да је спровођење тих провера обавезно од стране лица из чл. 60. ст. 1. ЗЗПЛ у периодичном циклусу. Важно је истаћи да и ГДПР као и ЗЗПЛ предвиђају да одобрење и примена кодекса, као и вршење контроле поступања не доводе у питање надзорна, инспекцијска и друга овлашћења која имају надлежни надзорни органи у ЕУ, односно Повереник у Републици Србији. Као још један од потенцијално могућих механизма за пренос података појављује се систем сертификације који се може спровести у сврху доказивања да су радње обраде које примењују руковалац и обрађивач у складу с ГДПР, односно ЗЗПЛ. Одредбе чл. 42. ГДПР и чл. 61. ЗЗПЛ којима се предвиђају начини сертификације у значајном обиму су једнаке, с тим што ГДПР предвиђа да поред надлежних надзорних органа и сертификационих тела, сертификацију може да врши и Одбор у ком случају резултат тога може да буде заједничка сертификација – европски сертификат за заштиту података, док ЗЗПЛ предвиђа да сертификат издаје сертификационо тело из чл. 62. ЗЗПЛ или Повереник. Оба наведена прописа предвиђају да је поступак сертификације добровољан и транспарентан и да постојање сертификата не утиче на права и обавезе руковоаца и обрађивача, односно њихову одговорност предвиђену овим прописима, нити на надзорна, инспекцијска и друга овлашћења надлежних надзорних органа у ЕУ, односно Повереника у Републици Србији. Предвиђено је да критеријуме за сертификацију прописује, односно одобрава надлежни надзорни орган у држави чланици ЕУ, односно ако је реч о сертификацији коју спроводи Одбор да те критеријуме одређује ово тело применом чл. 63. ГДПР који предвиђа одговарајући поступак путем тзв. механизма за усклађивање, с тим што Комисија према чл. 43. ст. 8. ГДПР има овлашћења за доношење делегираних аката у складу са чл. 92. ГДПР ради прецизирања захтева које је потребно узети у обзир за механизме сертификације заштите података из чл. 42. ст. 1. ГДПР. Када је реч о Републици Србији наведене критеријуме прописује Повереник. У погледу сертификационих тела важно је истаћи то

да критеријуме за њихову акредитацију прописује, односно одобрава надлежно надзорно тело државе чланице ЕУ или Одбор, односно када је реч о Републици Србији Повереник уз одговарајуће одредбе које указују да постоји обавеза да се приликом спровођења активности у поступцима сертификације редовно обавештава надлежни надзорни орган који задржава своја инспекцијска и друга овлашћења предвиђена наведеним прописима. Услови предвиђени ГДПР и ЗЗПЛ који служе као полазна основа надлежном надзорном телу државе чланице ЕУ или Одбору, односно Поверенику приликом прописивања критеријума за акредитацију су готово идентични, као и прописани рокови важења издатих сертификата и акредитација. Упоређујући са другим наведеним механизмима за пренос података, у погледу система сертификације, ЗЗПЛ је предвидео одређени модел признавања сертификата које издају тела других држава или међународних организација. Наиме, у чл. 62. ст. 8. ЗЗПЛ наводи се да сертификат који је издало сертифициковано тело друге државе или међународне организације важи у Републици Србији, ако је издат у складу са потврђеним међународним споразумом чији је потписник Република Србија, односно у ст. 9. истог члана да ако је сертификационо тело које је спровело сертификацију акредитовано од стране националног тела друге државе, које је са Акредитационим телом Србије потписало споразум којим се међусобно признаје еквивалентност система акредитације у обиму који је одређен потписаним споразумом, у Републици Србији се могу прихватити сертификати тог сертификационог тела, без поновног спровођења поступка сертификације. У погледу решења предвиђених цитираним чланом потребно би било у сваком конкретном случају утврдити да ли са конкретном државом или међународном организацијом, односно националним телом друге државе постоји одговарајући споразум и тек на основу његових одредби утврдити могућности примене система сертификације као одговарајуће мере заштите за вршење преноса података. За разлику од ЕУ и одређених држава чланица, које су у погледу система сертификације донели одговарајуће документе и створили услове за реализацију овог механизма,²⁹ Република Србија у погледу примене овог метода није одмакла даље од законског текста, иако овај механизам према

²⁹ Луксембург је прва држава која је увела механизам сертификације према критеријумима ГДПР-а. Видети интернет: https://edpb.europa.eu/news/national-news/2022/cnps-adopts-certification-mechanism-gdpr-carpa_en, 30.9.2023. Видети такође и: “EDPB Document on the procedure for the adoption of the EDPB opinions regarding national criteria for certification and European Data Protection Seals”. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_document_procedure_for_the_adoption_edpb_opinions_regarding_national_criteria_for_certification_european_data_protection_seals_en.pdf, 30.9.2023. За остала документа у вези са сертификацијом према критеријумима ГДПР-а видети интернет: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/topic/certification_ga?page=0, 30.9.2023.

доступним законским решењима може бити адекватан за убрзавање корака ка већем степену усаглашавања са стандардима ЕУ у овој области, не губећи из вида да може имати и економску исплативост. Међутим, потребно је истаћи да се непредузимање корака ка реализацији не може у потпуности уврстити као неактивност Повереника као органа коме је према тексту закона поверена велика улога у том процесу. Наиме, према чл. 60. ст. 1. ЗЗПЛ предвиђено је да контролу примене кодекса поступања, у складу са чл. 59. ст. 3. овог закона, може вршити правно лице које је акредитовано за вршење контроле у складу са законом који уређује акредитацију, док је ст. 3. истог члана ЗЗПЛ прописано да правно лице из ст. 1. овог члана може се акредитовати само ако је, између осталог, доказало Поверенику своју независност и стручност у односу на садржину кодекса и да у вршењу његових овлашћења не може доћи до сукоба интереса. Не треба изгубити из вида да је Повереник овлашћен да издаје сертификате и уједно да прописује и критеријуме за издавање сертификата. Слична је ситуација и када је реч о акредитацији сертификационих тела где је чл. 62. ст. 1. ЗЗПЛ прописано да се сертификационо тело акредитује у складу са законом којим се уређује акредитација, те да сертификационо тело према чл. 62. ст. 2. ЗЗПЛ може бити акредитовано само ако, између осталог, докаже Поверенику своју независност и стручност у односу на предмет сертификације и да у извршавању његових послова не може настати сукоб интереса, уз напомену да Повереник прописује критеријуме за акредитацију сертификационог тела, на основу услова из ст. 2. чл. 62. ЗЗПЛ. Поводом цитираних одредби може се уочити да је у поступку акредитације правних лица која би вршила контролу примене кодекса поступања у поступку акредитације сертификационих тела, као и издавању сертификата и прописивању услова за њихово издавање, Поверенику дата улога органа који има значајан утицај на прописивање и утврђивање испуњености захтеваних услова, док, с друге стране, закон којим се уређује поступак акредитације ни на који начин не уређује положај Повереника у поступку акредитације и издавања сертификата, односно прописивања услова за њихово издавање. Такође, ни ЗЗПЛ нити Закон о акредитацији³⁰ не садрже одредбе којима би се односи ова два закона могли јасно утврдити, што све заједно у великој мери отежава, а у одређеним сегментима значајно онемогућава реализацију овлашћења која се односе на примену предвиђених система сертификације, што има и утицај на то да се ови правни механизми фактички не могу користити као основи за пренос података.

³⁰ Закон о акредитацији, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 73/2010 и 47/2021.

Пренос података у посебним случајевима – дерогације (члан 49 ГДПР) и пренос података у посебним ситуацијама (члан 69 ЗЗПЛ)

Према чл. 49. ГДПР ако не постоји одлука о адекватности у складу са чл. 45. ст. 3. или одговарајуће заштитне мере у складу са чл. 46, укључујући и обавезујућа пословна правила, пренос или скуп преноса података о личности у трећу земљу или међународну организацију врши се само под једним од услова предвиђених овим чланом. Слична формулација је предвиђена и чл. 69. ЗЗПЛ који указује да ако се пренос податка о личности не врши у складу са одредбама чл. 64, 65. и 67. овог Закона, ови подаци могу се пренети у другу државу или међународну организацију само ако се ради о једном од случајева у наведених у овом члану. Иста је ситуација и када је реч о томе да ако се пренос не може извршити у складу са ст. 1. чл. 69. и чл. 64, 65. и 67. ЗЗПЛ, подаци о личности се могу пренети у другу државу или међународну организацију само ако су заједно испуњени следећи услови: 1) пренос података се не понавља; 2) преносе се подаци ограниченог броја физичких лица; 3) пренос је неопходан у циљу остваривања легитимног интереса руковоаца који претеже над интересима, односно правима или слободама лица на које се подаци односе; 4) руководалац је обезбедио примену одговарајућих мера заштите података о личности на основу претходне процене свих околности у вези са преносом ових података уз напомену да је руководалац, односно обрађивач дужан да у евиденцији о радњама обраде обезбеди доказ о извршеној процени и примени одговарајућих мера заштите из ст. 2. тач. 4) чл. 69. ЗЗПЛ и да је руководалац дужан да обавести Повереника о преносу података извршеном у складу са ставом 2. овог члана, а што је у сагласности са чл. 49. ст. 1. (е) и ст. 6. истог члана ГДПР.

Ова два прописа сагласна су да ако се врши пренос појединих података о личности садржаних у јавном регистру, који су доступни јавности или било ком лицу које може да докаже да има оправдани интерес и у мери у којој су испуњени прописани услови за увид у том посебном случају, наведени пренос података не може да се односи на све податке о личности или на целе врсте података о личности из регистра, односно да ако се преносе подаци из регистра који су доступни само лицу које има оправдани интерес, да се пренос може извршити само на захтев тог лица или ако је то лице прималац података. Даље, када је реч о могућностима преноса на основу постојања оправданог јавног интереса ГДПР предвиђа у чл. 49. ст. 4. да поменути јавни интерес мора бити признат у праву ЕУ или у праву државе чланице које се примењује на руковоаца, док у ст. 5. овог члана наводи да ако није донета одлука о адекватности, правом ЕУ или правом државе чланице из важних разлога јавног интереса могу да буду изричито

прописана ограничења преноса одређених категорија података о личности трећој земљи или међународној организацији и државе чланице о таквим одредбама обавештавају Комисију. Слично је предвиђено и у ЗЗПЛ где су у чл. 69. ст. 2. тач. 4) предвиђа да је пренос података могућ ако је неопходан за остваривање важног јавног интереса прописаног законом Републике Србије, под условом да пренос појединих врста података о личности овим законом није ограничен. Уколико је потребно извршити пренос података које спроводе органи власти у вршењу њихових надлежности одредбе чл. 69. ст. 1. тач. 1–3 и ст. 2. ЗЗПЛ се неће примењивати, што је усаглашено са чл. 49. ст. 5. ГДПР који исте изузетке предвиђа и када је реч о праву ЕУ. Поред свих претходно наведених механизма за пренос података наводи се још један посебан случај у коме ће бити дозвољен пренос ван граница ЕУ, односно ван граница Републике Србије. Наиме, чл. 48. ГДПР предвиђа да свака пресуда суда или свака одлука органа управе треће земље којом се од руковоаца или обрађивача захтева пренос или откривање података о личности може бити призната или извршива на било који начин само ако се заснива на међународном споразуму, као што је уговор о узајамној правној помоћи, који је на снази између треће земље која је поднела захтев и Уније или државе чланице, не доводећи у питање друге разлоге за пренос у складу са поглављем V ГДПР, док је чл. 68. ЗЗПЛ прописано да одлуке суда или органа управе друге државе, којима се од руковоаца или обрађивача захтева пренос или откривање података о личности, могу бити признате или извршене у Републици Србији само ако се заснивају на међународном споразуму, као што је споразум о међународној правној помоћи закључен између Републике Србије и те друге државе, што не утиче на примену других основа за пренос у складу са одредбама Поглавља V ЗЗПЛ. Из претходног се може закључити да се по спроведеном поступку признавања стране судске или управне одлуке који мора имати основ у међународном споразуму, да би се тада таква одлука изједначила са одлуком домаћег органа и тиме производила правну обавезу која проистиче из чл. 6. ст. 1. тач. (ц) ГДРП, односно у случају Републике Србије чл. 12. ст. 1. тач. 3. ЗЗПЛ, те да би се могао извршити пренос података о личности јер би таква обрада података била неопходна у циљу поштовања правне обавезе.

5) ИЗВОРИ

“Adequacy decisions”. Интернет: https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/international-dimension-data-protection/adequacy-decisions_en. 30.9.2023.

“Annex to the Commission implementing Decision on standard contractual clauses for the transfer of personal data to third countries pursuant to Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council”,

Brussels, 4.6.2021, C(2021) 3972 final. Интернет: https://commission.europa.eu/system/files/2021-06/1_en_annexe_acte_autonome_cp_part1_v5_0.pdf, 2.8.2023.

“Commission Implementing Decision (EU) 2022/254 of 17 December 2021 pursuant to Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council on the adequate protection of personal data by the Republic of Korea under the Personal Information Protection Act (notified under document C(2021) 9316)”. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0254>, 30.9.2023.

“Commission Implementing Decision (EU) 2021/1772 of 28 June 2021 pursuant to Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council on the adequate protection of personal data by the United Kingdom (notified under document C(2021)4800)”. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021D1772>, 30.9.2023.

EDPB Certification. Интернет: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/topic/certification_ga?page=0, 30.9.2023, EDPB Document on the procedure for the adoption of the EDPB opinions regarding national criteria for certification and European Data Protection Seals. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_document_procedure_for_the_adoption_edpb_opinions_regarding_national_criteria_for_certification_european_data_protection_seals_en.pdf, 30.9.2023.

“EU–SAD Data Privacy Framework”. Интернет: https://commission.europa.eu/system/files/2023-07/Adequacy%20decision%20EU-US%20Data%20Privacy%20Framework_en.pdf, 30.9.2023.

“Guidelines 05/2021 on the Interplay between the application of Article 3 and the provisions on international transfers as per Chapter V of the GDPR, Version 2.0”, Adopted on 14 February 2023. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_guidelines_05-2021_interplay_between_the_application_of_art3-chapter_v_of_the_gdpr_v2_en_0.pdf, 2.8.2023.

“Guidelines 3/2018 on the territorial scope of the GDPR (Article 3) Version 2.1”, Adopted 12 November 2019. Интернет: https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_3_2018_territorial_scope_after_public_consultation_en_1.pdf, 2.8.2023.

“Guidelines 07/2020 on the concepts of controller and processor in the GDPR Version 2.1”, Adopted on 07 July 2021. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-10/EDPB_guidelines_202007_controllerprocessor_final_en.pdf, 2.8.2023.

“Guidelines 2/2020 on articles 46 (2) (a) and 46 (3) (b) of Regulation 2016/679 for transfers of personal data between EEA and non-EEA public authorities

- and bodies Version 2.0”, Adopted on 15 December 2020. Интернет: https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202002_art46guidelines_internationaltransferspublicbodies_v2_en.pdf, 2.8.2023.
- “Guidelines 04/2021 on Codes of Conduct as tools for transfers, Version 2.0”, Adopted on 22 February 2022. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2022-03/edpb_guidelines_codes_conduct_transfers_after_public_consultation_en_1.pdf, 2.8.2023.
- “Guidelines 07/2022 on certification as a tool for transfers, Version 2.0”, Adopted on 14 February 2023. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_guidelines_07-2022_on_certification_as_a_tool_for_transfers_v2_en_0.pdf, 2.8.2023.
- “Joint Press Statement on the conclusion of the first review of the Japan-EU mutual adequacy arrangement”. Интернет: https://commission.europa.eu/news/joint-press-statement-conclusion-first-review-japan-eu-mutual-adequacy-arrangement-2023-04-04_en, 30.9.2023.
- “Joint Press Statement by Didier Reynders, European Commissioner for Justice, and Ko Haksoo, Chair of the Republic of Korea’s Personal Information Protection Commission”. Интернет: https://commission.europa.eu/news/joint-press-statement-didier-reynders-european-commissioner-justice-and-ko-haksoo-chair-republic-2023-04-11_en, 30.9.2023.
- Kuner, Christopher, Bygrave, Lee A., Docksey, Christopher, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR), A Commentary*, Oxford University Press, New York, 2020.
- Kohl, Uta, “The right to be forgotten in data protection law and two western cultures of privacy”, *International & Comparative Law Quarterly*, Volume 72, Issue 3, July 2023, pp. 737–769. Интернет: <https://doi.org/10.1017/S0020589323000258>, 30.9.2023.
- Оцена Нацрта Закона о заштити података о личности Републике Србије (студија израђена на основу документације), Љубљана, 28. мај 2019. године. Интернет: <https://www.poverenik.rs/sr-yu/publikacije/studije/3135-assessment-of-the-draft-law-on-personal-data-protection-of-serbia-desk-study.html>, 2.8.2023.
- Одлука о Листи држава, делова њихових територија или једног или више сектора одређених делатности у тим државама и међународним организацијама у којима се сматра да је обезбеђен примерени ниво заштите података о личности, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 55/2019.
- „Општа уредба о заштити података о личности (General Data Protection Directive – ГДПР)“ – незванични превод. Интернет: <https://shorturl.at/twBSZ>, 30.9.2023.

- Одлука о утврђивању стандардних уговорних клаузула, *Службени гласник Републике Србије* број 5/2020. Интернет: <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/drugidrzavniorganiorganizacije/odluka/2020/5/1>, 30.9.2023.
- “Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)”, *OJ L 119/1*, 4.5.2016.
- “Recommendations 1/2022 on the Application for Approval and on the elements and principles to be found in Controller Binding Corporate Rules (Art. 47 GDPR)”, Adopted on 20 June 2023. Интернет: https://edpb.europa.eu/system/files/2023-06/edpb_recommendations_20221_bcr-c_v2_en.pdf, 2.8.2023.
- “Report from The Commission to the European parliament and the Council on the first review of the functioning of the adequacy decision for Japan”, Brussels, 3.4.2023 COM (2023) 275 final. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0275>, 30.9.2023.
- Taylor, Mistale, *Transatlantic Jurisdictional Conflicts in Data Protection Law – Fundamental rights, privacy and extraterritoriality*, Cambridge University Press, Cambridge, 2023.
- “The new standard contractual clauses – questions and answers overview”. Интернет: https://commission.europa.eu/system/files/2022-05/questions_answers_on_sccs_en.pdf, 2.8.2023.
- The CNPD adopts the certification mechanism GDPR-CARPA. Интернет: https://edpb.europa.eu/news/national-news/2022/cnpd-adopts-certification-mechanism-gdpr-carpa_en, 30.9.2023.
- Voss, W. Gregory, “Cross-Border Data Flows, the GDPR, and Data Governance”, *Washington International Law Journal*, Volume 29, Number 3, June 2020.
- Закон о акредитацији, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 73/2010 и 47/2021.
- Закон о заштити података о личности, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 87/2018.
- Закон о привредним друштвима, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021.
- Закон о трговачким друштвима Републике Хрватске, NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23.

6) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

ЗЗПЛ је у примени од августа месеца 2019. године и представља врло важан пропис који би требао да постави јасне темеље за ефикасну заштиту лица на које се подаци односе као и да омогући транспарентност приликом тумачења и спровођења различитих облика обраде података о личности. ЗЗПЛ значајно преузима одредбе ГДПР-а, али се при томе није водило довољно рачуна о могућностима њихове адекватне примене у оквирима правног система Републике Србије јер су многа од уведених начела, института и решења недовољно разјашњена, понекад чак и двосмислена, што оставља простор за грешке и злоупотребе. ЗЗПЛ тако није преузео преамбулу, а самим тиме ни дефиниције и објашњења појединих института које се налазе у Преамбули ГДПР-а која је важна за тумачење овог прописа. Сва претходно поменута питања долазе до изражаја и када је реч о усклађености правног режима којим се регулише пренос података о личности ван територије Србије са регулативом ЕУ којом се успостављају правила за пренос података. Наиме, када је реч о тематици преноса података о личности ван граница уочена је непотпуна и понекад недовољно јасна усаглашеност домаћег прописа са ГДПР-ом и која се посебно огледа у потешкоћама у његовој практичној примени. Први корак ка потенцијалном решењу ових проблема јесте да Република Србија кроз евентуалне измене постојећих законских прописа, које би конкретним одредбама закона ову материју прецизније уредиле уз давање овлашћења Поверенику слична онима које према ГДПР-у има Европски одбор за заштиту података о личности како би на адекватан и стручан начин могао да кроз одређене смернице и упутства омогући доследну и конзистентну примену правила о преносу података ван граница Републике Србије. Прецизнија и јаснија регулатива, као и шира овлашћења олакшала би и усклађивање са изменама европске регулативе, нарочито у контексту све веће дигитализације, када постоји и све већа потреба за преносом података, тако да се поменуте радње обраде врше на правно основан, јасном сврхом одређен и нужан начин штитећи права и слободе лица на које се подаци односе. Такође, како би се олакшао и поспешео развој пословне сарадње и привредне делатности између привредних субјеката из држава чланица ЕУ са домаћим привредницима потребно би било кроз сарадњу са ЕУ иницирати покретање поступака у којем би Комисија разматрала доношење одлуке о адекватности којом би Република Србија, након предвиђених провера, потенцијално могла бити држава која би испуњавала стандарде којима се обезбеђује адекватан ниво заштите података о личности, чиме би у великој мери, ако до такве одлуке дође, с једне стране показала постојање високог нивоа заштите података о личности, али и сигурности у погледу пословања са привредним субјектима из ЕУ. Када је реч о осталим механизмима за пренос података

који се сврставају у домен одговарајућих мера заштите, требало би предвидети, кроз адекватну хармонизацију прописа или аутоматску могућност примене стандардних уговорних клаузула, обавезујућих пословних правила и кодекса поступања усвојених од стране Комисије и прилагођавање метода за једноставније признавање система сертификације одобрених од стране ЕУ као адекватних алата којима би се обезбедио пренос података о личности из ЕУ у Србију и даље, и који би у том случају почивао на истим стандардима који су усвојени у оквиру ЕУ, посебно у ситуацијама у којима је предвиђено да није потребно посебно одобрење надлежног надзорног органа, односно Повереника, или бар законском одредбом препознати постојање механизма који су усвојени у оквирима ЕУ и оставити овлашћење Поверенику да кроз одговарајући поступак и одлуку сваком од претходном поменутих механизма који су већ одобрени од стране ЕУ као одговарајући, одобри њихову примену у Републици Србији. Ово решење не би било никаква новина у нашем правном систему, посебно узимајући у обзир да је, када је реч о преносу на основу примереног нивоа заштите, чл. 64. ст. 2. ЗЗПЛ, успостављена законска претпоставка према којој се сматра да је примерени ниво заштите података о личности обезбеђен, између осталог, и у државама, на деловима њихових територија, или у једном или више сектора одређених делатности у тим државама, или међународним организацијама за које је од стране Европске уније утврђено да постоји примерени ниво заштите, па се поставља питање зашто слично не би било предвиђено и када је реч о примени механизма који проистичу из чл. 46. ГДПР-а. Такође, када је реч о систему сертификације потребно би било извршити одговарајуће законске измене и допуне како би се надлежности и међусобни односи сваког од конкретних органа у поступку сертификације јасно утврдиле и уредиле законом, приликом које би била јасно одређена улога Повереника као централног органа у овим радњама, а како би се избегао могући спор око надлежности и друга спорна питања у вези са овим поступцима раније предочена у оквиру рада. Потребно је нагласити једну парадоксалну ситуацију у којој, према тренутном законском решењу, нема препрека за изношење података из Републике Србије ка државама чланицама ЕУ, али се може уочити да у случају обрнутог процеса постоје велике и неретко непремостиве препреке, те да иако је ЗЗПЛ у већој мери путем својих одредаба усаглашен са регулативом ЕУ у погледу заштите података о личности, може се с правом запитати да ли и ефективно представља сигурну луку у којој се кроз одговарајуће заштитне механизме гарантује исти ниво заштите података о личности као и у оквиру ЕУ. Имајући у виду све претходно изнето, може се закључити да би предложена решења значајно могла допринети стварању усклађенијег приступа преносу података о личности у и из ЕУ у Србију и треће земље и даље, уз коришћење

истих високих стандарда за заштиту података као што су стандарди захтевани према ГДПР-у. Наравно, не треба изгубити из вида да треба задржати овлашћење да се за сваки од примењених механизма за пренос података о личности морају предвидети одговарајуће периодичне провере испуњености захтеваних услова, чије би се постојање у сваком појединачном случају проверавало, а у зависности од свих чињеница и околности у којима ће се вршити пренос и које би зависило од резултата свеобухватне процене и анализе, извозника и увозника података уз контролни механизам надлежног надзорног тела. Наведене анализе требало би да се посебно осврну на релевантна законска решења конкретне државе у коју се извозе подаци, и да ли се њима обезбеђује адекватан ниво заштите података и остваривост права лица о чијим подацима је реч, затим потребно је спровести утврђивање неопходности преноса, односно потребно је установити да ли је у конкретном случају заиста неопходно да се подаци преносе у другу државу или међународну организацију, или је остварење конкретне сврхе обраде могуће спровести на другачији начин, имајући у виду да се преносом података повећава ризик за могућност физичких лица да остваре своја права на заштиту података, а посебно права на заштиту од незаконите употребе или откривања тих података. Такође, требало би обратити посебну пажњу и на врсту података, категорије лица чији се подаци преносе, природу и начин обраде, трајање обраде и сл., те да ли је потребно и могуће применити додатне мере заштите.

CROSS-BORDER TRANSFER OF PERSONAL DATA UNDER DOMESTIC AND EUROPEAN UNION LAW

Abstract: With the adoption of the new Law on the Protection of Personal Data in 2018 and its entry into force, many novelties were introduced into the legal system of the Republic of Serbia based on the General Regulation on the Protection of Personal Data of the EU (GDPR), which regulates the general regime of data processing, and the so-called Police Directive (LED), which regulates the processing of personal data by competent authorities for the purposes of preventing, investigating, and detecting criminal offences, prosecuting perpetrators of criminal offenses or enforcing criminal sanctions, including prevention and protection against threats to public and national security (special data processing regime), regarding the elaboration of a number of issues related to the collection, holding, use, transfer and other actions of personal data processing with a lower or higher degree of adaptation to the characteristics of the domestic legal system. Bearing in mind the complexity of the topic of personal data protection, the focus of this paper will be on the analysis of the provisions of the current legal framework in the field of personal data protection, which refer to the cross-border transfer of personal data in EU law and the law of the Republic of Serbia, with an emphasis on the general regime of data processing and a review of the legal possibilities of implementing this processing operation and their mutual compliance. The aim of the analysis is to determine to what extent the transfer of personal data is adequately regulated in the law of the Republic of Serbia, what its potential shortcomings are, where certain solutions could be found, and to what extent this segment of personal data processing is harmonised with the EU law using normative and comparative methods.

Keywords: Transfer of personal data, GDPR, personal data protection law, cross-border transfer.